

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE 2019 – 2023

V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Kontaktní informace

Název: Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení a mateřská škola logopedická Schola Viva, o.p.s.

Adresa: Erbenova 16, 787 01 Šumperk

Telefonické spojení: 583 214 153

E- mail: viva@schola-viva.cz

Datová schránka: 94zma8c

IČO: 25827707

IZO: 600027139

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem školy. Je součástí ŠVP ZŠ Škola pro život a ŠVP MŠ Rok s moudrou sovou, které vychází z příslušného RVP, dále vychází ze školního řádu ZŠ a MŠ Schola Viva. Školní preventivní strategie má pomáhat v realizaci efektivní primární prevence na naší škole.

Obsah

1.DOKUMENTY URČUJÍCÍ REALIZACI ŠKOLNÍ PREVENCE.....	3
2. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	4
3. HLAVNÍ CÍLE PREVENTIVNÍ STRATEGIE:.....	6
4. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU	6
5. SYSTÉM ORGANIZACE PRIMÁRNÍ PREVENCE NA ŠKOLE	7
6. CÍLOVÉ SKUPINY	9
7. ZPŮSOB REALIZACE	9
8. HODNOCENÍ.....	13

1.DOKUMENTY URČUJÍCÍ REALIZACI ŠKOLNÍ PREVENCE

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem vycházejícím z platné legislativy, zvláště pak z těchto dokumentů:

- ŠVP ZŠ „Škola pro život“ , ŠVP MŠ „Rok s moudrou sovou“
- Školní řád ZŠ a MŠ Schola Viva
- Vyhláška č. 72/2005 Sb. (ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.) o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních (Příloha č. 3) + Koncepce poskytování poradenských služeb ve škole, č. j.: 27317/2004 – 24
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších zákonů č. 383/2005 Sb., č. 112/2006 Sb.
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j.: 21 291/2010 – 28
- Metodický pokyn MŠMT k šikanování ve školách, č. j.: MSMT 22294/2013 – 1
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví, č. j.: 10 194/2002 – 14
- Informace MPSV k postupu orgánů sociálně-právní ochrany dětí v případech záškoláctví, č. j.: 2014/11306 – 231
- § 7 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/199 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

- Informace o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č. j. 25 884/2003 – 24
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č. j. 14 423/99 – 22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, vydáno MŠMT, č. j. 11 691/2004 – 24
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018, vydáno MŠMT
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018, dokument vlády ČR

2. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem školy. Je součástí školního vzdělávacího programu „Škola pro život“, který vychází z příslušných rámcových vzdělávacích programů. Obsah je koncipován podle potřeb žáků a podmínek školy a aktivně

zapojuje pedagogické pracovníky do činností v oblasti prevence rizikového chování.

Při tvorbě školní preventivní strategie byl brán zřetel na Strategii primární prevence v resortu MŠMT na léta 2019 – 2023 a Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.

Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovým chováním, případně zamezit jejich šíření a minimalizovat jejich dopad. Základním principem primární prevence na naší škole je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování (respektu, tolerance a vzájemné spolu, k rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací. Velký důraz klademe na osobnostní a sociální výchovu, žáci jsou vedeni k odpovědnosti za své chování a k šetrnému přístupu ke svému životnímu prostoru.

Specifická primární prevence – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků.

Jedná se o:

- a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika

b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování

c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky

Nespecifická primární prevence – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnotitelných specifických programů.

Efektivní primární prevence – kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy v menších skupinách, vytváření dobrého klimatu ve třídě a skupině, především programy pomáhající odolávat žákům sociálnímu tlaku zaměřené na zkvalitnění komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, odmítání legálních a nelegálních návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti a stresu apod. Principy efektivní a vyhodnotitelné prevence jsou založeny na soustavnosti a dlouhodobosti, aktivitě, přiměřenosti, názornosti, uvědomělosti.

Neúčinná primární prevence:

a) zastrasování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka/studenta, přednášky, pouhé sledování filmu, besedy s bývalými uživateli na základních školách, nezapojení žáků/studentů do aktivit a nerespektování jejich názorů, politiku nulové tolerance na škole a testování žáků jako náhražku za kontinuální primární prevenci

b) hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek, by měly být pouze doplňkem, na který by měla vždy navazovat diskuse v malých skupinkách

3. HLAVNÍ CÍLE PREVENTIVNÍ STRATEGIE:

- vést žáky ke zdravému životnímu stylu a k odpovědnosti za vlastní zdraví, zdůrazňovat přínos zdravého životního stylu pro život člověka
- budovat pozitivní školní i třídní klima, atmosféru důvěry a pochopení pro problémy žáků, poskytovat žákům dostatek prostoru pro sdělení problémů, nabízet jim pomoc při řešení
- věnovat zvýšenou pozornost možnému výskytu šikany, informovat žáky o problematice šikany, nepodceňovat její zárodečná stadia
- poskytovat žákům dostatek informací o rizikovém chování a o možnostech pomoci
- zvyšovat právní vědomí žáků
- zajišťovat a vytvářet pro žáky programy zaměřené na zvyšování sebevědomí, morální odpovědnosti, tolerance k odlišným názorům
- průběžně monitorovat podmínky školního života z hlediska výskytu rizikových jevů, výsledky uplatňovat ke včasnému zachycení ohrožených žáků a další práci s nimi
- seznamovat pedagogické pracovníky s informacemi o technikách a metodách preventivní práce a vytváření pozitivních vztahů mezi žáky
- vytvářet podmínky pro smysluplné trávení volného času našich žáků
- na tvorbě a realizaci školní preventivní strategie se podílejí všichni pedagogové naší školy.
- školní preventivní strategie slouží jako podklad pro zpracování preventivního programu školy pro daný školní rok.

4. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

Současná situace ve škole

Základním principem preventivní strategie na naší škole osvojování základních kompetencí v oblasti zdravého životního stylu a prevence a rozvoj dovedností, které vedou u žáků k odmítání projevů agresivity, porušování školního řádu a opakovaně se věnujeme bezpečné práci s internetem. Preventivní program v této podobě je výsledkem upravování, zkoušení a zdaleka se nedá považovat za ukončený nebo definitivní.

Pokud se na naší škole vyskytnou problémy v oblasti rizikového chování žáků, vždy je řešíme v součinnosti všech pedagogických pracovníků a rodičů žáků, kterých se problém týká. V minulosti jsme řešili především problémy s nevhodným chováním mezi žáky navzájem. Vzhledem k tomu, že patříme mezi školy s nižším počtem žáků, daří se nám vzniklé problémy včas postihnout a hledat jejich řešení. V prevenci nespolehneme na nereálná řešení a různé zákazy. Základem naší strategie je neskrývání problémů, zájem o dítě, jeho svět a problémy.

5. SYSTÉM ORGANIZACE PRIMÁRNÍ PREVENCE NA ŠKOLE

Ředitel školy:

Sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole.

Výchovný poradce (VP):

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel,... Výchovný poradce ve spolupráci s ŠPP navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci.

Školní metodik prevence (ŠMP)

Spoluvytváří preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu

Školní psycholog (ŠP)

Školní psycholog napomáhá metodikovi prevence s preventivním programem a podílí se na jeho realizaci. Pomáhá třídním učitelům s realizací třídnických hodin, zejména co se týče

obsahu hodin. Pracuje s třídními kolektivy na rozvoji přátelské atmosféry a bezpečných vztahů v kolektivu. S metodikem prevence se účastní šetření a řešení nežádoucích jevů (role konzultanta). Také provádí individuální konzultace se žáky, rodiči či učiteli. Dále provádí kariérové poradenství pro žáky 9. tříd.

Třídní učitelé (TU)

Spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě:

- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

Pedagogičtí pracovníci

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuji opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

Nepedagogičtí pracovníci

Také nepedagogičtí pracovníci (uklízečky, kuchařky, školníci, ekonomičtí pracovníci) jsou součástí vztahové sítě a klimatu školy, dostávají se do kontaktu se žáky. Při zjištění rizikových jevů a chování žáků nepedagogickými pracovníky, se pracovníci obrací na TU a ŠPP.

Odborné instituce

- Vyhledávání a orientační šetření, poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
- Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

6. CÍLOVÉ SKUPINY

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku ZŠ a MŠ.

U pedagogických pracovníků je další vzdělávání zaměřeno na celý tým. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště.

7. ZPŮSOB REALIZACE

Základní kompetence prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti:

- oblast přírodovědná (např. biologie člověka, fyziologie, biologické účinky OPL, chemické aspekty OPL atd.)
- oblast zdravého životního stylu (např. výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední (proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast výchovy ke zdraví a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence závislostního chování atd.)
- oblast sociálně právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání OPL, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

Základní dlouhodobé cíle prevence rizikového chování v předškolním vzdělávání:

- podpora zdravého životního stylu dětí
- zajistit povědomí dětí o různých formách rizikového chování a jeho důsledcích
- obeznámit děti s možnostmi předcházení a řešení důsledků rizikového chování

Znalostní kompetence žáků 1.- 3. ročník

Žáci:

- dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním návykových látek, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomí, jak udržovat zdraví
- mají vědomosti o zdravém životním stylu
- mají právní povědomí v oblasti rizikového chování

Znalostní kompetence žáků 4. - 5. ročník

Žáci:

- mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu,

osvojují si zdravý životní styl

- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- znají zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření OPL
- umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy - umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jejich práva
- mají povědomost o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky

Znalostní kompetence žáků 6. - 9. ročník

Žáci:

- znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání OPL, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít

- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Nejčastější zařazení preventivních témat v předmětech:

- Občanská výchova, Výchova ke zdraví, Etická výchova, Přírodopis, Chemie, Český jazyk a literatura, Dějepis, Zeměpis, Prvouka, Přírodověda, Výtvarná výchova, Tělesná výchova, Informatika.

Zaměření programu 1. – 5. ročník:

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“
- navozování příznivého psychosociálního klimatu ve třídě
- osvojování a upevňování základních návyků v rámci – hygiena, životospráva, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami,
- základy etické a právní výchovy
- zaměření pozornosti na včasné odhalování specifických poruch učení nebo i jiných postižení
- všestranný rozvoj osobnosti žáka
- soustředěnost na včasné diagnostikování sociálně-patologických problémů ve třídních kolektivech
- důraz na spolupráci s rodiči
- široká nabídka volnočasových aktivit
- ekologická výchova
- návštěvy divadelních představení, koncertů, besed apod.
- účast v soutěžích výtvarných, sportovních, dopravních atd. jako v předchozích letech

Zaměření programu 6. – 9. ročník:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování – šikanování, užívání alkoholu a OPL, vzniku různých typů závislostí apod.
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- zvládání náročných fyzických duševních situací
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- upevňování vztahů v komunitě vrstevníků
- rozvoj schopností přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, OPL, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- přehled životních rizik
- společenské vztahy (včetně mediální hygieny, vlivu reklamy apod.)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

8. HODNOCENÍ

ŠMP zpracovává zařazení a plnění školní preventivní strategie v rámci vyhodnocení Preventivního programu školy na konci každého školního roku. Výsledky jsou předávány řediteli školy. Součástí Školní preventivní strategie je Preventivní program školy a Krizový plán.

V Šumperku dne 1. 9. 2021

Školní metodik prevence: Mgr. Viola Davidová

Ředitel školy: Mgr. Miroslav Haltmar, MBA, MSc.